

Tertialbokslut 2 2020 Välfärd samhällsservice Tertial 2 2020

Innehållsförteckning

I	S	ammanfattning	. 3
2	V	erksamhetsresultat	. 7
	2.1	Maximalt värde för skattepengarna	. 7
	et	ktiv markpolitik som är tydligt kopplad till näringslivets förutsättningar och en väl fungerande process för att tablera nya företag. Säkerställa att kommunens markinnehav används på ett affärsmässigt sätt. Överskottsmål ommunal produktion. Kostnadseffektivitet i alla verksamheter	
	2.2	Bästa utveckling för alla	. 8
	At	ommunens verksamhet ska drivas med hög kvalitet, ständiga förbättringar och ligga i framkant inom sitt områd ttraktiv arbetsgivare med kompetenta, stolta, friska och motiverade medarbetare. Utveckla dynamiskt öretagsklimat i toppklass som främjar innovation och entreprenörskap	
	2.3	Attraktiva livsmiljöer i hela Nacka	П
	ko sa	kapa goda urbana lokaliseringsförutsättningar för verksamheter och arbetsplatser inom olika branscher i ommersiellt attraktiva lägen. Utveckla infrastruktur som bidrar till stadsutveckling och ökad framkomlighet i nä amspel med regionala och nationella aktörer. Tillhandahålla ändamålsenliga och kostnadseffektiva lokaler, ostäder och anläggningar med högt nyttjande, låg energiförbrukning i giftfria och trygga miljöer	
	2.4	Stark balanserad tillväxt	12
	sk eg	Fod tillgång till arbetskraft med relevant kompetens för strategiskt viktiga branscher. Stadsutvecklingsekonomin ka var självfinansierad över tid. Övriga investeringar ska ha en hög grad av självfinansieringsgrad. Kommunens get markinnehav ska utvecklas så att det bidrar till minst 40% av bostäder och arbetsplatser av det samlade nålet till 2030.	12
3	E	konomiskt resultat	4
4	Ir	nvesteringar	18
5	S	jukfrånvaro bland nämndens/verksamhetens medarbetare	9
6	Â	Atgärdsplan	20

I Sammanfattning

Under den aktuella perioden har pandemin och dess konsekvenser varit i fokus för hela Välfärd samhällsservice. Verksamheterna är fortsatt påverkade, även om läget har stabiliserats jämfört med föregående tertial. Hårdast drabbade har verksamheterna inom vård och omsorg varit, framför allt äldreomsorgen. Pandemin har även medfört stora konsekvenser för kulturverksamheterna.

Produktionsområdet besitter en hög omställningsförmåga och chefer och medarbetare gör anpassningar i verksamheterna utifrån rådande situation och Folkhälsomyndighetens restriktioner. Nya erfarenheter och utmaningar har visat att mycket går att göra på andra sätt än tidigare, vilket har lett till att utveckling har skett på flera plan. Merparten av verksamheterna har till exempel höjt sin digitala förmåga och har möjlighet att möta sina målgrupper på nya sätt.

En konsekvens av pandemin är en ökning av den totala sjukfrånvaron. Det är främst inom vård- och omsorg som sjuktalen är högre. I detta läge bör det dock ses som positivt, då det visar att medarbetare tar ansvar och fortsätter att följa Folkhälsomyndighetens råd och riktlinjer om att stanna hemma vid minsta symptom på sjukdom. För att trygga kvaliteten gentemot kund och för att motverka risken för smittspridning har en extra väl tilltagen bemanning gjorts. Stab kompetensförsörjning har även fortsatt utökad tillgänglighet och bemanning på helger för att säkra personalförsörjningen inom vård- och omsorgsverksamheterna.

Verksamheterna inom Välfärd samhällsservice har många kontaktytor till medborgare i Nacka och kommunikation till målgrupperna (kunder, närstående, besökare med flera) sker på olika sätt. Folkhälsomyndighetens restriktioner har medfört förändringar och anpassningar för de flesta av verksamheterna och ett viktigt arbete har därför varit att informera och förklara innebörden av dessa för berörda.

Välfärd samhällsservice visar ett utfall på +9,9 miljoner kronor för perioden januari - augusti 2020 vilket motsvarar en positiv budgetavvikelse med 4,1 miljoner kronor. Produktionsområdets verksamheter har under perioden, som nämnt ovan, varit påverkade av pandemin men på olika sätt. En ekonomisk konsekvens av olikheterna är att statsbidrag ska täcka merkostnader som uppkommit inom vård- och omsorgsverksamheter, medan de intäktsbortfall som kulturverksamheten drabbats av i nuläget inte täcks av statsbidrag.

Att produktionsområdet trots den negativa resultatpåverkan orsakad av corona ändå har ett bra ekonomiskt utfall, beror till stor del på att staten under perioden april till juli ersatt hela, och i augusti delar av, sjuklönekostnaden. Sammantaget visar produktionsområdet ett resultat som är 11,4 miljoner kronor bättre än samma period 2019 och en stor del av denna förbättring svarar affärsområde Omsorg och assistans för.

Utgångspunkten för årsprognosen är ett coronascenario med fortsatt påverkan, framförallt utifrån följder av Folkhälsomyndighetens rekommendationer, fram till årsskiftet 2020. Scenariot innebär att vård- och omsorgspersonal prognostiseras ha en sjukfrånvaro på 12%. Totalt prognostiseras coronarelaterade budgetavvikelser på -11,4 miljoner kronor, vilka endast bedöms ersättas med 2,9 miljoner kronor. Sammantagen bedömning av situationen gör att årsprognosen höjs med 1 miljon kronor till 3 miljoner kronor. Höjningen görs för affärsområde Familj och arbete. Samtidigt sker en omdisponering av befintlig årsprognos där en sänkning inom affärsområde Äldreomsorg möts av motsvarande höjning för affärsområde Omsorg och assistans. Utvärdering och bedömning av eventuell scenarioförändring görs löpande och tas i beaktan i kommande prognoser.

Välfärd samhällsservice påverkan av coronapandemin

Hanteringen av pandemin och dess konsekvenser har fortsatt att påverka produktionsområdets alla verksamheter även om läget har stabiliserats. Vid periodens slut fanns ingen konstaterad smitta. Verksamheterna inom vård och omsorg har varit hårdast drabbade, med smitta främst inom äldreomsorgen. Även för kulturverksamheterna har pandemin haft en betydande inverkan.

Affärsområdena är fortsatt påverkade på olika sätt och hanterar de konsekvenser som uppstår. Hela produktionsområdet har visat en hög omställningsförmåga och anpassar sig till rådande situation. Nya erfarenheter och utmaningar har visat att mycket går att göra på andra sätt, allt från att ha digitala möten och telefoncoaching till att god samverkan både inom produktionsområdet och med andra aktörer.

Affärsområde Äldreomsorg

Pandemin har framförallt drabbat Nackas äldre vilket inneburit att affärsområdet i många delar tvingats ställa om sina verksamheter. Dagverksamheterna är fortsatt stängda men diskussioner med äldreenheten om att öppna igen pågår och målet är att återuppta denna verksamhet i någon form under hösten. Det fortsatta besöksförbudet på särskilt boende har en stor påverkan på kunderna och deras anhöriga och affärsområdets seniorcenter har lagt stor möda på att stärka upp möten via digitala kanaler och uppmuntra till besök utomhus. Utifrån förutsättningarna har verksamheterna har klarat smittspridningen relativt bra. Teamen i verksamheterna har stärkts och situationen har medfört en ökad kvalitet i form av förbättrad kontinuitet för kunden och bättre följsamhet till de basala hygienrutinerna.

Pandemin har haft en stor ekonomisk påverkan på affärsområdet. Detta genom ett ökat antal tomma platser där presumtiva kunder har velat avvakta med att flytta in, att dagverksamheter har varit stängda samt att kostnader för sjukfrånvaro har ökat. Det har även funnits behov av en extra väl tilltagen bemanning i syfte att trygga kvaliteten gentemot kund och för att motverka risken för ny smittspridning. Den rådande situationen har inneburit en stor påfrestning i arbetet för såväl chefer som medarbetare. Ökad sjukfrånvaro och besöksförbud har också medfört att verksamhetscheferna fått lägga mycket tid på planering och omställning till nya arbetssätt och att hantera en omfattande kommunikation med kunder och anhöriga. Om smittspridningen ökar under hösten kan personalsituationen bli ansträngd på nytt.

Nya arbetssätt, digitala aktiviteter och fokus på kvalitet och basal vårdhygien är något som på sikt bedöms öka attraktiviteten för såväl affärsområdet som arbetsgivare som för presumtiva kunder att vilja flytta in.

Affärsområde Omsorg och assistans

Hantering av pandemin och dess konsekvenser har haft stort fokus under perioden. Verksamheterna har dock varit relativt förskonade vad gäller smittspridning. Affärsområdets prioritering har varit att hålla samtliga verksamheter öppna och att säkra personalförsörjningen. Några verksamheter har påverkats av att kunder avbokat insatser, framförallt inom daglig verksamhet. Många avbokningar beror på att kund och/eller dennes företrädare känner oro för smittspridningen i samhället, då många kunder tillhör riskgrupper. Inom personlig assistans har kundernas oro för smittspridning gjort det svårt att bemanna, då de flesta kunder önskar att endast ett fåtal assistenter ska tjänstgöra hos dem och inga vikarier får tas in.

Den största påverkan för affärsområdet har varit att hantera en hög sjukfrånvaro bland medarbetare och chefer.

Det har ibland påverkat verksamhetens kvalitet negativt vad gäller kontinuitet och följsamhet till rutiner. Sjukfrånvaron har stundtals varit extremt hög och svår att hantera. Om smittspridningen tar fart igen kan personalläget återigen bli kritiskt.

På längre sikt bedöms inte verksamheten ha tagit någon skada av pandemin, den har däremot medfört en utveckling genom att man har behövt tydliggöra rutiner och hitta nya infallsvinklar i sättet att arbeta. Att sprida information till kunder har varit en utmaning. För att skapa delaktighet och kunskap om pandemin hos dem har bildstöd och annan tillgänglighetsanpassad information använts. Kunder har också gjorts delaktiga genom att de fått olika arbetsuppgifter i verksamheten, som att exempelvis sprita ytor och dörrhandtag.

Affärsområde Familj och arbete

Merparten av verksamheterna har varit öppna. Undantag är öppna förskolorna och träfflokalerna som var stängda några få dagar. Ett flertal av verksamheterna har haft ett ökat inflöde av kunder. Familjemottagningen har ökat med 21 procent och Beroendemottagningen cirka 7 procent. Våldsmottagningen har sett en ökning på 31 procent när det gäller våldsutövare som sökt sig frivilligt till behandling. Under sommaren har det därför funnits en ökad bemanning inom dessa verksamheter. Stödgruppsverksamheten har påverkats till viss del, då lokalen inte är anpassad efter Folkhälsomyndighetens rekommendationer. Det har inneburit färre platser i grupperna. Verksamhetsområdet har dock erbjudit alla som sökt grupp ett individuellt stöd eller alternativa digitala behandlingsprogram. Antalet digitala möten har ökat i stor omfattning.

Annat som påverkats är insatser för nyanlända då alla kvotankomster har pausats utifrån beslut av Migrationsverket. Feriegruppen fick i uppdrag att erbjuda fler ungdomar sommarjobb och lyckades erbjuda fler än tidigare somrar. Ungdomsteamet har bedrivit fältarbete under hela sommarperioden, som blev lugnare än befarat. När det gäller området arbetsmarknadsinsatser noteras en ökad arbetslöshet. Det kommer att vara en stor utmaning att hitta arbetsplatser för de grupper som redan innan pandemin stod långt i från arbetsmarknaden.

Inom socialpsykiatrin har alla verksamheter varit mer eller mindre påverkade. Många kunder är oroliga och vill ha sitt stöd digitalt eller utomhus. Träfflokalerna har noterat en liten minskning av antal besökare. På ett gruppboende har det funnits konstaterade fall av covid -19 men ingen större smittspridning har skett. Bedömningen är att kvaliteten på socialpsykiatrin inte har påverkats under perioden. Om pandemin eskalerar finns dock risk för fortsatt nedgång av antalet kundtimmar.

På längre sikt bedöms inte affärsområdet ha tagit skada av pandemin utan har snarare visat på en hög omställningsförmåga. Den risk som noteras är den ökning som skett hos mottagningar utifrån relationer, våld och alkohol.

Affärsområde Kultur och fritid

Möjligheterna att leverera tjänster har förändrats drastiskt, men i princip fortsätter verksamheterna med ordinarie verksamhet och har öppet. Alla evenemang som riskerar att närma sig folksamlingar kring femtio personer har däremot inte genomförts. Upplevelsen är dock att medborgarna och besökarna har förståelse för situationen även om utbudet kan ses som magert. Arbetet med digitala plattformar har tagit fart och fler utomhusaktiviteter erbjuds. Samarbeten inom hela produktionsområdet har stärkts.

Verksamheterna påverkas olika inom affärsområdet men samtliga har behövt göra anpassningar.

Fritidsgårdarna håller öppet med ett begränsat antal besökare och nya arbetssätt, exempelvis försöker medarbetarna hitta nya digitala sätt att möta ungdomar på. Verksamheten har också förlagt aktiviteter till närliggande idrottsplatser där det går.

Nacka musikskola har fortsatt med sin kärnverksamhet men minskat gruppundervisningen och erbjuder digital undervisning. Utåtriktade aktiviteter såsom konserter och uppvisningar är i princip avstannade och undervisning inom rytmik och vissa körer är inställda. Positivt är dock att en digital utveckling har tagit form även här och en större flexibilitet med undervisning på distans sker i stor utsträckning.

Kulturhuset Dieselverkstaden har fått många avbokningar och inställda evenemang. Många aktörer och anordnare som i många år samverkat med verksamheten har påverkats hårt av pandemin. Genomgående har det funnits en oro bland personalen och förts många diskussioner kring hur anpassningar efter restriktionerna bäst ska genomföras. Samtidigt har arbetet med digitala plattformar utvecklats och även ett nytänkande med erbjudande och innehåll mot mer utomhusaktiviteter har presenterats.

Undantag inom affärsområdet är idrottsdriften och fastighetsservice som har kunnat fortsätta verksamheten i princip som vanligt. De har samtidigt också haft möjlighet att starta upp nya uppdrag som att hantera kommunens förråd av skyddsmaterial och leverans av skyddsutrustning.

2 Verksamhetsresultat

2.1 Maximalt värde för skattepengarna

Sammanställning över budgeterade och prognostiserade statsbidrag

	Beslutade / prognostiserade belopp (tkr)	Budgeterade belopp (tkr)
Hela produktionsområdet		
Statsbidrag Coronarelaterade merkostnader – ansökt och intäktsfört	5 191	0
Statsbidrag Coronarelaterade merkostnader – ej ansökt (juli och aug)	1 935	0
Statsbidrag prognostiserade Coronarelaterade merkostnader sept - dec	914	0
Statsbidrag ersättning sjuklönekostnader apr - aug	6 641	0
Statsbidrag prognostiserad ersättning sjuklönekostnader segt	570	0
Affärsområde Familj och arbete		
Servicefunktion Case manager	0	852
Flyktingverksamheten §37	499	499
Kristeamet	947	600
Samverkansteamet	550	550
Relationsskola	200	0
Socialpedagogiska insatser	595	0
Affärsområde Kultur och fritid		
Kulturskoleutveckling	203	203
Nacka musikskola projektstöd funktionsvarierade	250	0
Affärsområde Omsorg och assistans		
Anställning fyra personliga ombud	1 611	1 175
Affärsområde Äldreomsorg		
Nacka seniorcenter – stimulansmedel		1)

1) Ingen del statsbidrag gällande äldreomsorg togs med i budget, men en förväntan finns om del av de 6,1 mnkr Äldrenämnden beräknade få avseende insatser för bättre vård och omsorg om personer med demens samt riktade insatser mot ofrivillig ensamhet bland äldre skulle tillfalla Välfärd samhällsservice

Aktiv markpolitik som är tydligt kopplad till näringslivets förutsättningar och en väl fungerande process för att etablera nya företag. Säkerställa att kommunens markinnehav används på ett affärsmässigt sätt. Överskottsmål i kommunal produktion. Kostnadseffektivitet i alla verksamheter.

Produktionsområdet uppnår sitt överskottsmål

Indikatorer	Utfall 2019	Utfall 2020	Mål 2020	Måluppfyllelse 2020
Uppnår budget	Nej			

2.2 Bästa utveckling för alla

Kommunens verksamhet ska drivas med hög kvalitet, ständiga förbättringar och ligga i framkant inom sitt område. Attraktiv arbetsgivare med kompetenta, stolta, friska och motiverade medarbetare. Utveckla dynamiskt företagsklimat i toppklass som främjar innovation och entreprenörskap.

Produktionsområdets verksamheter ska drivas med hög kvalitet, ständiga förbättringar och ligga i framkant inom sitt område.

Välfärd samhällsservice

Perioden har präglats av den pågående pandemin som har inneburit stora påfrestningar för de flesta verksamheter inom Välfärd samhällsservice. Viktiga framgångsfaktorer under krisen har varit en god förmåga att samverka och stor kapacitet att snabbt ställa om. Produktionsområdets anpassning till digitala alternativ har visat på hög nivå av flexibilitet och förändringsförmåga. Ett flertal verksamheter ligger i framkant när det gäller digitalisering. Kundernas delaktighet och inflytande är en förutsättning för ett bedriva ett hållbart utvecklingsarbete och det sker ett strukturerat arbete med ständiga förbättringar utifrån bland annat kundsynpunkter. Varje affärsområde redovisas nedan.

Affärsområde Äldreomsorg

Under perioden har fokus legat på att hantera covid-19. En stor del av ledningens arbetstid har gått till att trygga medarbetare, kunder och närstående. Kompetensutveckling för medarbetare har ökat kunskaperna kring pandemin väsentligt och bedömningen är att kunskaperna generellt är goda. Även kommunikationssatsningar har genomförts för att nå ut med budskap kring hur man ska agera vid smitta och hur det går att förhindra och motverka smittspridning. Verksamheten kommer under hösten att göra sitt yttersta för att se till att kunderna får träffa sina närstående på ett tryggt sätt, utifrån Folkhälsomyndighetens rekommendationer. Trots det extraordinära läget har inga stora kvalitetsbrister uppmärksammats och verksamheterna har fungerat väl.

Arbetet med hälsoträdgårdar fortsätter att utvecklas. Syftet är att främja utevistelse och aktiviteter vilket är en viktig del i kvalitetsarbetet. Under perioden har det bland annat odlats inomhus och i trädgården tillsammans med kunder. Ett annat exempel är seniorcenter Sofiero som har införskaffat tre hönor som kunderna sköter om tillsammans med personal. Hönorna lägger nu ägg som sedan tillagas. Arbetet med Stjärnmärkning, en certifiering enligt Svenskt Demenscentrum pågår och genomförandeplanerna fortsätter att utvecklas och förbättras därmed.

Affärsområde Omsorg och assistans

Ett stort arbete med att förbättra det systematiska kvalitetsarbetet inom hela affärsområdet har genomförts under året. Bland annat har ett uppdaterat digitalt ledningssystem med processer och rutiner tagits fram, liksom ett nytt egenkontrollprogram för att säkra verksamheternas kvalitet. Arbetet med att förbättra social dokumentation inom affärsområdet behöver fortsätta. Inom grupp- och servicebostäder har arbetssättet IBIC (individens behov i centrum) börjat införas. Pandemin har dock påverkat en stor del av perioden. Fokus har till stor del legat på kompetensutveckling, tydliga rutiner och att bemanna så att kunderna kunnat känna sig trygga.

Inom verksamhetsområdet grupp- och servicebostäder kommer en tjänst som stödpedagog att inrättas. I stödpedagogens uppdrag ingår bland annat att stötta verksamheterna med att utveckla alternativ och kompletterande kommunikation (AKK) i syfte att göra kunderna mer delaktiga. Projektet kommer att utvärderas efter ett år. En plan för att stärka den enskildes känsla av sammanhang och mening har även tagits fram och startar under hösten inom grupp- och servicebostäder. I syfte att förbättra delaktigheten ytterligare har ett gemensamt kundmål formulerats (Ett eget liv på egna villkor). Det planeras även ett större förbättringsarbete runt kundernas delaktighet gällande mat och måltider.

Affärsområde Familj och arbete

Generellt arbetar samtliga verksamheter inom affärsområdet med ständiga förbättringar. Trots omständigheterna under perioden har ett aktivt arbete med metodutveckling skett med gott resultat. Teamutveckling och samverkan mellan olika verksamheter med olika kompetenser har ökat kvalitén generellt. Trots ett ökat kundinflöde under perioden och den komplexa situationen kopplad till covid-19 är kunderna väldigt nöjda med insatserna. Verksamhetsområdets samlade kompetens för barn, unga, familjer och vuxna bidrar till en ökad intern samverkan som visat sig utvecklande för både kunder och medarbetare. Affärsområdet har även arbetat aktivt med att få alla medarbetare att förstå mål och resultat.

Ett uttalat utvecklingsområde har varit klagomål-och synpunktshantering som nu har blivit bättre. Flertalet verksamheter har också arbetat aktivt med att genomföra interna granskningar av genomförandeplaner för att dra lärdom av detta. På samtliga gruppboenden inom socialpsykiatrin har individuell utbildning anordnats samt rutiner för dokumentation uppdaterats och kommunicerats. Med anledning av pandemin har samtliga medarbetare inom socialpsykiatrin genomfört utbildningar i basal vårdhygien. De har även genom att öka bemanningen kunnat trygga upp resursbehovet och haft god tillgång på skyddsmaterial.

Verksamhetsområdet behandling har under perioden startat fyra nya e-tjänster för onlinebokning. Affärsområdets anpassning till digitala alternativ har visat på stor förändringsförmåga.

Affärsområde Kultur- och fritid

Genomgående för affärsområdet är att alla verksamheter vanligtvis är efterfrågade av såväl kunder och medborgare som andra aktörer. Möjligheterna att leverera tjänster har dock förändrats drastiskt under perioden. Alla evenemang som riskerar att närma sig folksamlingar kring femtio personer har fått ställas in. Upplevelsen är dock att besökarna har förståelse för situationen även om utbudet inte är lika omfattande. Arbetet med digitala plattformar har tagit fart och fler utomhusaktiviteter erbjuds. Verksamheterna påverkas olika men samtliga har behövt göra anpassningar. Fritidsgårdarna håller öppet

med ett begränsat antal besökare och nya arbetssätt, exempelvis försöker medarbetarna hitta nya digitala sätt att möta ungdomar på. Verksamheten har också förlagt aktiviteter till närliggande idrottsplatser där det går. Även musikskolan ser en positivt digital utveckling och en större flexibilitet med undervisning på distans sker i stor utsträckning.

Idrottsdriften och fastighetsservice är undantag som har kunnat fortsätta verksamheten i princip som vanligt. De har samtidigt också haft möjlighet att starta upp nya uppdrag som att hantera kommunens förråd av skyddsmaterial och leverans av skyddsutrustning.

Alla verksamheter inom affärsområdet har ett stort antal pågående samarbeten som ständigt utvecklar och förnyar verksamheterna.

Indikatorer	Utfall 2019	Utfall 2020	Mål 2020	Måluppfyllelse 2020
Minst ett kundnyckeltal per verksamhetsområde	Delvis uppnått	Delvis uppnått		
på en stabilt hög nivå ind	om de flesta verksamheter	området är inte relevant. Bedömr . Mätningar av kundtillfredsställel: mätmetoder i de verksamheter o	se görs regelbundet (med ol	ika metoder) där detta är
Antal registrerade kund- medborgar- synpunkter	484	364	800	72,8 %

Kommentar

En väl fungerande synpunkts- och klagomålshantering ger produktionsområdet möjlighet att uppmärksamma och åtgärda utvecklingsområden på lokal nivå så tidigt som möjligt. En analys av innehållet av inkomna synpunkter är en väsentlig del av kvalitetsarbetet och en viktig utgångspunkt för utvecklingsarbetet. Samtliga verksamheter inom produktionsområdet är kundintensiva och arbetar därför kontinuerligt med synpunktshantering på olika sätt. En öppenhet och vilja att ta emot såväl klagomål som förslag från kunder och medborgare skapar också en möjlighet till delaktighet i utvecklingen av välfärdstjänsterna.

Jämfört med samma period 2019 så har registreringarna ökat något men når fortfarande inte målnivån. Ett flertal verksamheter har registrerat färre kundsynpunkter än tidigare vilket kan förklaras av fokus har legat på pandemiutbrottet och inte på utvecklingsarbete. Rapporteringen är dock generellt låg inom alla affärsområden. Antal registrerade klagomål har minskat och den generella ökningen förklaras av att förslag och beröm har registrerats i allt större utsträckning. Klagomål på bemötande är fortfarande den vanligaste registreringen generellt och står för drygt 20 procent av klagomålen vilket är naturligt inom tjänsteintensiva verksamheter. Inom äldreomsorg har klagomål på bemötande dock minskat vilket kan förklaras av en ökad kontinuitet i bemanningen då verksamheten har bemannat med van personal. Det har även registrerats beröm om god omvårdnad under perioden då närstående upplever att information som givits har varit upplysande och bra. Även synpunkter på gott bemötande och beröm för palliativ vård finns registrerat inom äldreomsorgen. Bemötandefrågor och värdegrundsarbete ingår i ett kontinuerligt utvecklingsarbete inom ett flertal verksamheter. 75 kund- och medborgarförslag har registrerats under perioden.

Attraktiv arbetsgivare med kompetenta, stolta, friska och motiverade medarbetare.

I början av mars konstaterades samhällsspridning av covid-19, vilket påverkade flertalet av Välfärd samhällsservice verksamheter markant. I denna extraordinära situation har den totala sjukfrånvaron ökat. Det är främst inom vård- och omsorg som sjuktalen är högre, för tjänstemännen har den minskat något sedan T1. Det är dock i detta läge positivt att sjukfrånvaron har ökat något då det också visar att man tar ansvar och fortsatt följer Folkhälsomyndighetens råd och riktlinjer att stanna hemma vid minsta symptom på sjukdom.

Verksamheterna har fortsatt med trygghetsfrämjande arbete för att bland annat minska oro och skapa trygghet hos medarbetare ute i verksamheterna kring covid-19.

Det har också erbjudits test som skickats hem då man visat symptom, detta för att snabbt minska smittspridning. Nacka kommun har även erbjudit testning till alla medarbetare i hela kommunen.

Den rådande situationen ställer nya krav på arbetet och för att få en samlad bild av hur medarbetare uppfattade sin arbetssituation och hur pandemin påverkat arbetsförutsättningarna genomförde Nacka Kommun en PULS-mätning i juni. Enkäten följde upp fem frågor ur medarbetarundersökningen samt ytterligare tre frågor kring den aktuella situationen under pandemin. Välfärd samhällsservice svarsstatistik låg på 58%. Det totala indexet (sammanfattande värde) för frågorna hamnade på 74 (totalt index för Nacka kommun var 71). 90 % har svarat positivt på frågan "jag är stolt över det arbete vi utför på arbetsplatsen" vilket är glädjande.

Den lokala krisledningsgruppen har fortsatt arbeta kring prioritering av personalförsörjning och att verksamheterna inom vård- och omsorg har skyddsutrustning att tillgå. Ett lager för förvaring av skyddsutrustning finns och transporter och logistik har hanterats av idrottsdrift och fastighetsservice. Välfärd samhällsservice medicinskt ansvariga sjuksköterska har arbetat med att stötta medarbetare och chefer i hantering av skyddsutrustning samt att informera om nya riktlinjer från myndigheter. Det har även hållits utbildningar gällande basala hygienrutiner och användningen av skyddsutrustning.

Stab kompetensförsörjning har fortsatt utökad tillgänglighet och bemanning på helger för att säkra personalförsörjningen inom vård- och omsorgsverksamheterna.

Riskbedömningar gällande arbetsmiljön med anledning av covid-19 genomförs på affärsområdesnivå, verksamhetsnivå och gällande omvårdnad av kund. Dessa följs upp kontinuerligt. Lokala skyddsombud samt fackliga företrädare är delaktiga i processen.

Indikatorer	Utfall 2019 U		Mål 2020	Måluppfyllelse 2020
Sjukfrånvaro tjänstemän	4,87 %	5,51 %	4 %	62,25 %
Sjukfrånvaro vård och omsorg	8,06 %	11,75 %	7 %	32,14 %

2.3 Attraktiva livsmiljöer i hela Nacka

Skapa goda urbana lokaliseringsförutsättningar för verksamheter och arbetsplatser inom olika branscher i kommersiellt attraktiva lägen. Utveckla infrastruktur som bidrar till stadsutveckling och ökad framkomlighet i nära samspel med regionala och nationella aktörer. Tillhandahålla ändamålsenliga och kostnadseffektiva lokaler, bostäder och anläggningar med högt nyttjande, låg energiförbrukning i giftfria och trygga miljöer.

Rikt och aktivt kultur- och fritidsutbud.

För kultur och fritidsverksamheterna har pandemins påverkan varit mycket omfattande. Fritidsgårdarna har bara kunnat ta emot 25 besökare i taget, arrangemang såsom midsommarfirande i Nyckelviken har ställts in och alla arrangemang med över 50 besökare eller deltagare har ställts in. Det mest dramatiska är att sexårskören fick ställas in med mycket kort varsel när pandemin slog till.

För att möta detta har verksamheterna ställt om för att i högre grad kunna sprida kultur på ett säkert sätt. Detta bland annat genom att genomföra musikundervisning online och att ställa om för att under hösten kunna genomföra kulturaktiviteter på skolorna istället för i Dieselverkstaden.

Indikatorer	Utfall 2019	Utfall 2020	Mål 2020	Måluppfyllelse 2020
Positiv trend av besökare och deltagare i produktionsområdets kultur- och fritidsverksamheter	J a	Nej		
Kommentar				

För kultur och fritidsverksamheterna har pandemins påverkan varit mycket omfattande. Fritidsgårdarna har bara kunnat ta emot 25 besökare i taget, arrangemang såsom midsommarfirande i Nyckelviken har ställts in och alla arrangemang med över 50 besökare eller deltagare har ställts in. Det mest dramatiska är att sexårskören fick ställas in med mycket kort varsel när pandemin slog till.

För att möta detta har verksamheterna ställt om för att i högre grad kunnat sprida kultur på säkert sätt. Detta bland annat genom att genomföra musikundervisning online och att ställa om för att under hösten kunna genomföra kulturaktiviteter på skolorna istället för i Dieselverkstaden.

2.4 Stark balanserad tillväxt

God tillgång till arbetskraft med relevant kompetens för strategiskt viktiga branscher. Stadsutvecklingsekonomin ska var självfinansierad över tid. Övriga investeringar ska ha en hög grad av självfinansieringsgrad. Kommunens eget markinnehav ska utvecklas så att det bidrar till minst 40% av bostäder och arbetsplatser av det samlade målet till 2030.

Produktionsområdet växer med lokalsamhället och anpassas efter dess behov.

Genom handlingskraft, god samverkan och förmåga att ställa om och tänka nytt, har de flesta verksamheter inom produktionsområdet kunnat fortsätta leverera under pandemin – om än med nödvändiga anpassningar utifrån rådande läge och restriktioner. Samtidigt har covid-19 naturligtvis en fortsatt stor påverkan på verksamheterna på olika sätt. Pandemin har också medfört att en intensiv utveckling har skett på flera plan. Det handlar mycket om digitalisering i form av nya sätt att mötas och utföra tjänster på, men även om fysiska möten, där social distansering och lokalers utformning begränsar och har fått lösas på nya kreativa sätt. Erfarenheten av att hantera och snabbt ställa om i en kris som denna är något som såväl chefer som medarbetare kommer att ha med sig framåt. Och den utveckling som satt fart inom flera områden tas nu vidare för att fortsätta möta Nackabornas behov.

Samtliga affärsområden har en relativt positiv tilltro till återhämtning, även om förutsättningarna skiljer sig en del mellan verksamheterna. Inom alla områden återupptas nu, i den mån det är möjligt, utvecklingsprojekt och satsningar som fått stå tillbaka under den (hittills) mest intensiva perioden av pandemin.

En effekt av pandemin för affärsområde Familj och arbete är ett ökat inflöde av kunder till flera verksamheter. Bedömningen där är att området inte tagit skada på längre sikt. Även inom Omsorg och assistans ser man framåt med tillförsikt och har flera utvecklingsprojekt och satsningar på bland annat kompetensutveckling och rekrytering på gång. Affärsområde Äldreomsorg och Kultur och fritid är de områden som pandemin haft störst inverkan på – om än på väldigt olika sätt. Äldreomsorg har som verksamhetsområde i stort en framtida utmaning att höja allmänhetens förtroende för området. Ett ökat fokus på nya arbetssätt, digitala aktiviteter, kvalitet och basal vårdhygien ser dock affärsområde

Äldreomsorg som sådant som på sikt bedöms öka attraktiviteten för såväl presumtiva kunder som medarbetare. Genomgående för affärsområde Kultur och fritid är att alla verksamheter är efterfrågade och har många andra aktörer som önskar samverka, vilket skapar tilltro till återhämtning och vidareutveckling framåt. Vilken påverkan pandemin kommer att ha på affärsområdet på längre sikt, beror delvis på när det blir möjligt att återgå till mer normal verksamhet med och för större grupper.

3 Ekonomiskt resultat

Välfärd samhällsservice visar ett utfall på +9,9 miljoner kronor för perioden januari - augusti 2020 vilket motsvarar en positiv budgetavvikelse med 4,1 miljoner kronor.

Produktionsområdets verksamheter har under perioden varit påverkade av pandemin på olika sätt. Vårdoch omsorgsverksamheterna har naturligtvis varit hårt drabbade i och med att de direkt hanterat risk för smitta och konstaterad smitta, medan kulturverksamheterna har behövt hantera fortsatt drift med de begränsningar Folkhälsomyndighetens restriktioner inneburit. En ekonomisk konsekvens av olikheterna är att statsbidrag ska täcka merkostnader som uppkommit inom vård- och omsorgsverksamheter, medan de intäktsbortfall som kulturverksamheten drabbats av i nuläget inte täcks av statsbidrag.

Den sammantagna påverkan på produktionsområdets ekonomi av pandemin sammanfattas i nedanstående tabell:

	Kostnad / intäktsbortfall	Erhållen ersättning	Netto resultat-effekt T2
Merkostnader vård- och omsorgsverksamheter februari - juni	-5,2 mnkr	5,2 mnkr	-
Merkostnader vård- och omsorgsverksamheter juli – augusti	-1,9 mnkr	-	-1,9 mnkr
Resultatbortfall stängd dagverksamhet	-1,2 mnkr	-	-1,2 mnkr
Intäktsbortfall checkintäkt äldreomsorg	-1,2 mnkr	:	-1,2 mnkr
Intäktsbortfall kulturverksamheter	-1,0 mnkr	0,1 mnkr	-0,9 mnkr
SUMMA	-10,5 mnkr	5,3 mnkr	-5,2 mnkr

Att produktionsområdet trots den negativa resultatpåverkan orsakad av corona ändå har ett bra ekonomiskt utfall, beror till stor del på att staten under perioden april till juli ersatt hela, och i augusti delar av, sjuklönekostnaden.

Sammantaget visar produktionsområdet ett resultat som är 11,4 miljoner kronor bättre än samma period 2019. Stor del av denna förbättring svarar affärsområde Omsorg och assistans för.

Utgångspunkten för årsprognosen är ett corona-scenario med fortsatt påverkan, framförallt gällande följder av Folkhälsomyndighetens rekommendationer fram till årsskiftet 2020. Detta scenario innebär att vård- och omsorgspersonal prognostiseras ha en sjukfrånvaro på 12%. Totalt prognostiseras coronarelaterade budgetavvikelser på -11 miljoner kronor, vilka endast bedöms ersättas med 2,8 miljoner kronor. Sammantagen bedömning av situationen gör att årsprognosen höjs med 1 miljon kronor till 3 miljoner kronor. Höjningen görs för affärsområde Familj och arbete. Samtidigt sker en omdisponering av befintlig årsprognos där en sänkning inom affärsområde Äldreomsorg möts av motsvarande höjning för affärsområde Omsorg och assistans. Utvärdering och bedömning av eventuell scenarioförändring görs löpande och tas i beaktan i kommande prognoser.

Affärsområde Äldreomsorg har ett utfall på -4,9 miljoner kronor, vilket innebär en budgetavvikelse på -5,6 miljoner kronor. I denna avvikelse ingår coronarelaterade kostnader om 1,3 mnkr för juli och augusti, för vilka statsbidrag ännu inte har kunnat sökas.

Knappt hälften av den negativa budgetavvikelsen rör köksverksamheterna. Tre av fyra kök har negativ budgetavvikelse, men glädjande är att Sjötäppans köksverksamhet lyckats vända trenden och har budget i balans för den delen av verksamheten. En utredning av möjlighet till effektivisering och samordning av vissa delar av köksverksamheten och övriga servicetjänster påbörjades i början av 2020 men fick pausas på grund av pandemin. Arbetet återupptas under tertial tre.

En annan stor del av den negativa budgetavvikelsen, -1,2 miljoner, kommer från seniorcenter Älta som avvecklades under början av 2020. Avvecklingsprocessen gick snabbare än planerat och intäkterna under slutfasen minskade därmed i snabbare takt än det var möjligt att minska personalkostnaderna.

Under perioden har övriga särskilda boenden periodvis lidit av coronarelaterade tomplatser. Dels som en följd av det intagningsstopp som tillfälligt rått under perioder med smitta dels för att kunder i viss mån avvaktat med inflyttning under pågående pandemi. Detta har naturligtvis påverkat checkintäkterna negativt. Samtidigt har ett intensivt arbete pågått för att marknadsföra seniorcentren och förbättra samverkan med äldreenheten i syfte att, i den mån det varit möjligt, snabbt belägga de tomplatser som uppstått. Kontinuerligt arbete pågår också för att korrigera checknivåer i de fall de visar sig vara för låga. Detta arbete har haft en positiv påverkan på resultatet. Under andra tertialet har den genomsnittliga beläggningen varit 97,6%. Både Sjötäppan och Sofiero har haft nära 100% beläggningsgrad och Sjötäppan visar en positiv budgetavvikelse för hela perioden januari - augusti, undantaget effekten av den stängda dagverksamheten.

Utifrån Folkhälsomyndighetens allmänna rekommendationer stängde dagverksamheten för äldre i mitten av mars, vilket medför en negativ budgetavvikelse. I det scenario som Välfärd samhällsservice satt för resten av året bedöms dessa verksamheter inte öppna förrän tidigast till årsskiftet. Denna bedömning görs trots att besöksförbudet eventuellt lyfts från och med första oktober. I bedömningen tas i beaktan att det troligen även efter lyft besöksförbud kommer att finnas starka restriktioner kring besök vid äldreboenden. Eftersom dagverksamheterna är fysiskt belägna i seniorcentren är utgångspunkten därför att de blir fortsatt stängda resten av året.

Enligt aktuellt corona-scenario bedöms sjuklönekostnaderna bli höga för årets sista tertial och det finns dessutom risk för en negativ budgetavvikelse i den mån lönerörelsen för Kommunal resulterar i högre lönepåslag än budget. Dock prognostiseras beläggningen för sista tertialet strax under 100%, med bara några enstaka tomplatser periodvis. Dessutom har nyligen aviserats att stimulansmedel finns tillgängliga att söka. Det finns således en del oklara faktorer som kan komma att påverka kommande tertial

Affärsområde Omsorg och assistans visar ett resultat på +6,9 miljoner kronor, vilket är en positiv budgetavvikelse på 5,9 miljon kronor. Utfallet är 9 miljoner bättre än för samma period 2019. Samtliga verksamheter visar en positiv budgetavvikelse.

Från och med 2020 har fördelning av produktionsområdets interna kostnader ändrats, vilket har gett affärsområdet en större möjlighet att uppnå budget. Samtliga verksamheter har arbetat aktivt med bemanning och schema vilket har påverkat resultatet positivt.

För gruppbostäderna är del av den stora positiva budgetavvikelsen ett resultat av viss underbemanning under första delen av året. Rekryteringssvårigheter medförde då att grundbemanningen var relativt låg.

Bemanningssituationen har förbättrats i och med att rekryteringen under senare tid varit framgångsrik. En annan bidragande orsak till det goda resultatet är ett aktivt arbete med att kontinuerligt utvärdera och vid behov begära justering av checknivåer. Korttidsboende har kunnat hålla öppet och behållit sin beläggning genom hela pandemin. Befintliga kunder fått ökat antal dygn och några kunder har också fått höjd ersättningsnivå, vilket bidragit till den positiva budgetavvikelsen. Inom personlig assistans ligger fokus hela tiden på att verkställa fler av kundernas beviljade timmar vilket påverkar resultatet positivt. Den positiva budgetavvikelsen för perioden på 0,9 miljoner indikerar att åtgärden att renodla den personliga assistansverksamheten bedöms ha varit framgångsrik. Inom daglig verksamhet har ett aktivt arbete gjorts för att få in nya kunder i verksamheterna. Sedan ett år tillbaka ingår samtliga dagliga verksamheter i Värmdö LOV, vilket har bidragit till högre efterfrågan.

Affärsområde Kultur och fritid visar ett resultat på +3,5 miljoner kronor, vilket är en positiv budgetavvikelse på 1,7 miljoner kronor.

Den verksamhet inom affärsområdet som drabbats hårdast ekonomiskt av pandemin är <u>Kulturhuset Dieselverkstaden</u>. Där har verksamheten drabbats av inställda evenemang, minskad uthyrning till externa aktörer samt bortfall av biljettintäkter. Det har inte varit möjligt att minska kostnader i samma omfattning som intäkterna reducerats. <u>Musikskolan</u> har framgångsrikt lyckats ställa om sin verksamhet till distansundervisning och har därmed undvikit att få negativa ekonomiska effekter orsakade av corona under första tertialet. Alla verksamheter har fortsatt hålla öppet och anpassning till nya riktlinjer från Folkhälsomyndigheten har skett löpande.

<u>Idrottsdriften och Fastighetsservice</u> har en positiv budgetavvikelse som kan härledas till ständigt utökade uppdrag som ofta kan lösas med oförändrade fasta kostnader. Under perioden har verksamheten framgångsrikt hjälpt till med hantering och logistik kring lager av skyddsmateriel till Nackas kommunala och privata vård- och omsorgsutförare.

I och med scenariot om fortsatta restriktioner från Folkhälsomyndigheten för hela 2020, bedöms de ekonomiska konsekvenserna för Kulturhuset Dieselverkstan bli betydande. Folkhälsomyndighetens rekommendation om begränsning av folksamlingar har en inskränkande effekt på den verksamhet som är budgeterad. Istället för att ställa in evenemang försöker verksamheten så långt det går att genomföra dessa, men i former som är anpassade till gällande rekommendationer. Dock är denna typ av lösningar ofta betydligt mer kostsamma.

För musikskolan förväntas effekterna av corona att belasta resultatet under senare delen av året. Genom minskad rekrytering av elever till höstterminen bedöms verksamheten drabbas av intäktsbortfall under årets sista tertial.

Affärsområde Familj och arbete visar ett resultat på 5 miljoner kronor, vilket är en positiv budgetavvikelse på 2,9 miljoner kronor. Denna positiva budgetavvikelse beror mycket på att verksamheten kunnat planeras om och drivas med befintlig personal istället för att tillsätta vikarier vid frånvaro och sjukdom. Det faktum att vikarier ofta inte tillsätts har fått som effekt att statsbidraget för täckande av sjuklön har påverkat resultatet positivt.

Framgångsrik anpassning har gjort att verksamheterna i stort sett kan fortlöpa som vanligt trots rådande situation. Som exempel har många möten inom behandlingsverksamheten bokats om till digitala möten istället för att bokas av. Verksamheten har också haft "Barntelefon i Nacka" öppen för att möta behovet för barn och unga att ringa eller chatta och få stöd i tider av oro.

Även öppna förskolorna har ställt om sin verksamhet till uteverksamhet för att kunna fortsätta leverera sina tjänster men samtidigt följa Folkhälsomyndigheten riktlinjer.

Inom förebyggande verksamheten har nya överenskommelser tillkommit efter budgetläggning. Effektiv personalplanering kring dessa har medfört en positiv budgetavvikelse för denna verksamhet.

Den verksamhet inom affärsområdet som drabbats av corona mest är socialpsykiatrin och framförallt boendestöd. En minskning har noterats i antalet boendestödstimmar, men till största delen har en framgångsrik anpassning skett till den rådande situationen där boendestöd vid behov kunnat utföras utomhus alternativt digitalt.

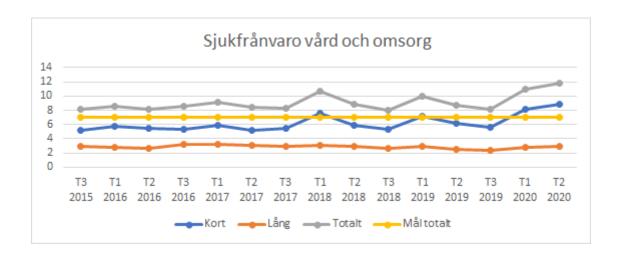
De båda staberna inom Välfärd samhällsservice har en negativ budgetavvikelse med sammantaget -0,7 miljon kronor vilket beror på dels nedlagda kostnader gällande corona som ännu inte kompenserats med statsbidrag och dels ändringar i personalstrukturen som inte varit budgeterade.

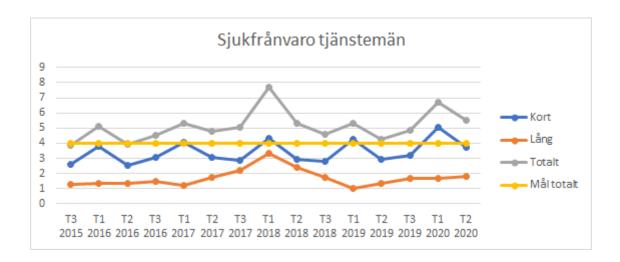
Verksamhet, tk r	Verksamhet, tk r Ack utfall 2020)	Ack budget 2020				Helår budget och prognos 2020		
Kostnader (-) Intäkter (+)	Utfall intäkter	Utfall kostnader	Utfall netto	Budget intäkter	Budget kostnader	Budget netto	Budget- avvikelse	Budget netto	Prognos netto	Prognos avvikelse
Staber	2 689	-3 309	-620	I 047	-947	100	-720	0	0	0
AO Äldreomsorg	167 487	-172 346	-4 859	166 120	-165 359	761	-5 620	2 500	-6 900	-9 400
AO Omsorg- och assistans	103 545	-96 685	6 860	98 026	-97 083	943	5 917	560	2 560	2 000
AO Kultur och fritid	68 503	-64 963	3 540	68 438	-66 571	I 867	I 673	3 230	I 230	-2 000
AO Familj och arbete	63 830	-58 816	5 014	61 251	-59 108	2 143	2 871	3 110	6 110	3 000
Summa	406054	-396119	9935	394882	-389 068	5 814	4121	9400	3000	-6 400

4 Investeringar

i iiivesteriiigai					
Inga investeringar har gjorts under perioden januari - augusti 2020. En investeringsram om 2,5 miljoner kronor finns för 2020.					

5 Sjukfrånvaro bland nämndens/verksamhetens medarbetare

En konsekvens av pandemin är en ökning av den totala sjukfrånvaron. Det är främst inom vård- och omsorg som sjuktalen är högre. Sjukfrånvaron ser ungefär liknande ut hos andra liknande organisationer och visar bland annat på att medarbetare tar ansvar och fortsatt följer Folkhälsomyndighetens råd och riktlinjer om att stanna hemma vid minsta symptom på sjukdom.

För att trygga kvaliteten gentemot kund och för att motverka risken för smittspridning har en extra väl tilltagen bemanning gjorts. Stab kompetensförsörjning har även fortsatt utökad tillgänglighet och bemanning på helger för att säkra personalförsörjningen inom vård- och omsorgsverksamheterna.

6 Åtgärdsplan

utfall januari - aug	9 935
, 0	
Prognos perioden september-december	
Budget september - december	3 586
Bedömda coronarelaterade budgetavvikelser	
Kostnad för sjuklön (den del som inte ersätts av staten)	-7 500
Minskad verksamhet på Kulturhuset Dieselverkstaden	-1 000
Stängning av dagverksamhet inom äldreomsorg	-1 000
Personalförstärkning inom vård och omsorgsverksamheter	-750
Minskat elevunderlag etc. Musikskolan	-700
Förstärkning bemanning stab kompetensförsörjning	-100
Bedömda ej coronarelaterade budgetavvikelser	
Sjuklön och övriga kostnader som ej kunnat budgeteras fullt ut / personalförändringar efter budget	-5 000
Nettot av förändringar överenskommelser efter budgetering	1 500
Risk för högre löneläge för Kommunals medarbetare än budgeterat	-800
Nettoeffekt av flytt från Planiavägen till Curanten	-400
Netto av övriga poster som bedöms avvika från budget	-2 300
Summa budget och bedömda budgetavvikelser september - december	-14 464
Åtgärder september - december	
Coronarelaterade åtgärder	
Ersättning Sociala omsorgsprocessen för nedslängd Dagverksamhet (mitten av mars - december)	2 200
Söka statsbidrag redan tagna coronarelaterade merkostnader relaterade till vård och omsorg (juli och aug)	I 900
Söka statsbidrag prognostiserade coronarelaterade merkostnader relaterade till vård och omsorg	900
Minskning kostnader Kulturhuset Dieselverkstaden	500
Musikskolan - arbete för att minska elevtapp för höstterminen	300
Undersöka möjlighet till statsbidrag för att täcka intäktsbortfall inom kulturverksamheten	-
<u>Ej coronarelaterade åtgärder</u>	
Fortsätta fokusera på uppföljning av åtgärdsplaner	
Genomlysning av utnycklade kommungemensamma kostnader	
Fortsatt utredning interna hyrespåslag	
Effektivisera bemanning / inte ersätta vakans med vikarie	I 80

Åtgärdsplan Välfärd samhällsservice - augustibokslutet			
Ej coronarelaterade åtgärder - delvis pausat på grund av corona			
Fortsatt arbetet för att minska sjuklönekostnaden			
Utveckling av tjänster och utbud identifieras och följs upp kontinuerligt			
Anpassa fördelningen av andelen somatiska -demensplatser för att tillgodose det ökade behovet av demensplatser inom äldreomsorgen			
Ökning checknivåer och beläggning			
Effektivare användning av flexibel arbetstidsmodell			
Summa åtgärder september - december	7 600		